

PUBLISKĀ A PSPRIEŠANA

Biometāna ievade gāzes pārvades sistēmā, izmantojot speciāli izbūvētus biometāna ievades punktus

KOPSAVILKUMS

Lai veicinātu biometāna attīstību Latvijā un Latvijas dabasgāzes pārvades sistēmu pielāgotu atjaunojamo energoresursu ievadei, AS "Conexus Baltic Grid" (turpmāk – Conexus) ir izstrādājis potenciālu attīstības risinājumu biometāna ievadei gāzes pārvades sistēmā, izmantojot speciāli šim mērķim izbūvētus biometāna ievades punktus uz kuriem biometānu nogādā ar mobilo iekārtu palīdzību. Biometāna ražotājiem, kuri atrodas ārpus pārvades sistēmas, Biometāna ievadīšanai vairs nebūs nepieciešams izbūvēt tiešo pieslēgumu.

Conexus vēlas uz klausīt visu iesaistīto pušu viedokli par tā ieceri, tāpēc aicinām visas iesaistītās puses, it īpaši, potenciālos biometāna ražotājus sniegt savus priekšlikumus un komentārus par šajā dokumentā pausto, atbildot uz šī dokumenta pielikumā esošajiem jautājumiem. Viedokli, lūdzam iesniegt rakstveidā, nosūtot uz elektroniskā pasta adresi: info@conexus.lv vai pa pastu uz adresi: Stigu iela 14, Rīgā, LV-1021, **līdz 2022. gada 11. septembrim.**

Conexus apkopos saņemtos komentārus un anonimizēti publicēs savā mājaslapā (www.conexus.lv), publiskojot arī Conexus atbildes uz saņemtajiem jautājumiem no iesaistītajām pusēm. Papildus Conexus plāno organizēt iesaistīto pušu semināru, kurā pārrunās saņemtos komentārus un nodrošinās diskusiju par projektu.

1. PUBLISKĀS A PSPRIEŠANAS DOKUMENTA MĒRĶIS

Veicināt biometāna attīstību Latvijā, kā arī uzzināt potenciālo biometāna ražotāju un citu iesaistīto pušu viedokli un gatavību izmantot Conexus plānoto risinājumu biometāna ievadei gāzes pārvades sistēmā, izmantojot speciāli šim mērķim izbūvētus biometāna ievades punktus.

2. CONEXUS IZSTRĀDĀTAIS RISINĀJUMS

Lai veicinātu atjaunīgo gāzu attīstību Latvijā un sniegtu biometāna ražotājiem līdz šim nebijušu iespēju ievadīt saražoto biometānu gāzes pārvades sistēmā bez nepieciešama atsevišķa tiešā pieslēguma izbūves, **Conexus plāno potenciālu attīstības risinājumu biometāna ievadei gāzes pārvades sistēmā, izmantojot speciāli šim mērķim izbūvētus, 4 reģionālus biometāna ievades punktus.** Punkti tiks aprīkoti ar visu nepieciešamo tehnoloģisko aprīkojumu, tai skaitā: gāzes uzskaites aparāturu, gāzes priekšsildīšanas aprīkojumu, kvalitātes noteikšanas un kontroles iekārtu, noslēdzošo armatūru ar attālinātu vadības iespēju, drošības un gāzes noplūdes iekārtām, kā arī ar piegādātāju identificēšanas un viedo datu pārraides sistēmu, un citu aprīkojumu, kurš kompleksi nodrošinās ievadīšanas punktu autonomu darbību.

Aprīkots biometāna ievadīšanas punkts redzams 1. attēlā.

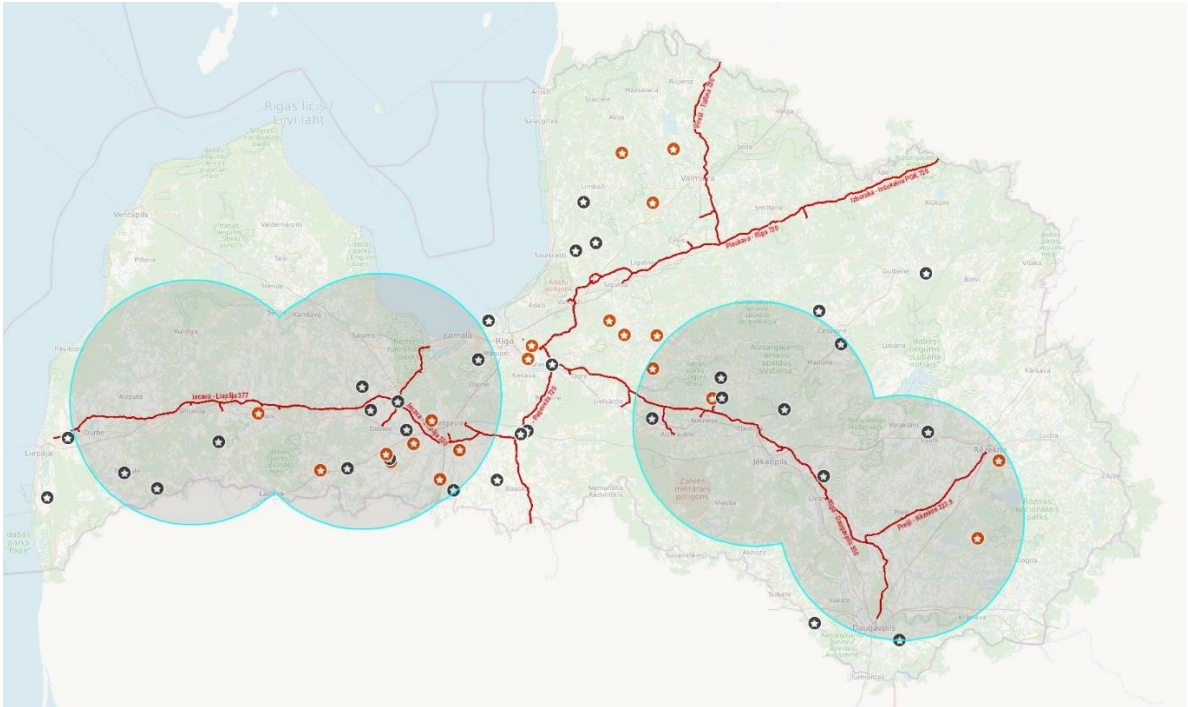
1. att. Potenciālais reģionālais biometāna ievades punkts

Izvērtējot biogāzes staciju ģeogrāfisko novietojumu Latvijas Republikas teritorijā, šī reģionālo pieslēgumu punktu izveide varētu būt viena no iespējām gāzes pārvades sistēmai nepieslēgtiem biometāna ražotājiem nokļūt gāzes tirgū.

Biometāna ievadīšanas punktus ir plānots izveidot pie Conexus īpašumā esošiem gāzesvadiem, izbūvējot piebraucamos ceļus un visu nepieciešamo infrastruktūru (tai skaitā video novērošanu, gāzes noplūdes kontrolēšanas ierīces, ugunsdrošības ierīces, automātiskās iebraukšanas kontrolēšanas sistēmu, u.c.) drošai, autonomai biometāna ievadīšanai pārvades gāzesvados.

Šobrīd Conexus plāno īstenot šo projektu trīs etapos: 1) būvniecības projekta minimālā sastāva izstrāde (turpmāk - BMS); 2) projektēšanas darbi; 3) aprīkojuma iegāde un būvniecības darbi.

Pirmā etapa ietvaros plānota biometāna ievadīšanas punktu ģeogrāfiskā izvietojuma noteikšana. Potenciālā punktu karte redzama 2.attēlā, kur ar melnu krāsu kartē ir atzīmēti esošie biogāzes ražotāji, kuru elektroenerģijas ražošanas jauda ir lielāka par 1 MW, savukārt ar sarkanu krāsu tie, kuru jauda ir mazāka par 1 MW.

2. att. Potenciālie reģionālie ievades punkti ar apkalpošanas rādiusu līdz 50 km.

Ņemot vērā 2016. gada 4. oktobra Ministru kabineta noteikumos Nr. 650 “Prasības biometāna un gāzveida stāvoklī pārvērstas sašķidrīnātās dabasgāzes ievadīšanai un transportēšanai dabasgāzes pārvades un sadales sistēmā” noteiktās gāzes kvalitātes prasības, lai biometānu droši ievadītu gāzes pārvades sistēmā un nepamatoti nesadārdzinātu projektu šobrīd, kā piemēroti biometāna ievadīšanai ir noteikti Rīga – Daugavpils, Upmala – Rēzekne un Iecava – Liepāja gāzes pārvades vadi.

Potenciāli divi biometāna punkti būtu jāizvieto uz gāzesvadiem Rīga – Daugavpils un Upmala – Preiļi – Rēzekne, bet divi biometāna punkti jāizvieto uz gāzesvada Iecava – Liepāja.

Veicot informācijas analīzi BMS izstrādes laikā Conexus ir identificējis šādas potenciālo pieslēgumu vietu koordinātes (visas koordinātes LKS-92 TM koordinātu sistēmā):

1	Pieslēguma punkts (virzuļu pieņemšanas palaišanas kameru laukums), (LKS-92): X-285102, Y-447934; kad. 90480040089
2	Pieslēguma punkts (Pļaviņu apvedceļš), koordinātes: (LKS-92): X-278137, Y-608620; kad. 32420070230
3	Pieslēguma punkts (Skrunda), koordinātes: (LKS-92): X-286938, Y-378296; kad. 62780040041
4	Pieslēguma punkts (Preiļos), koordinātes: (LKS-92): X- 240262, Y- 670205; kad. 76580040196

Šobrīd nepieciešams uzzināt potenciālo biometāna ražotāju un citu iesaistīto pušu viedokli un gatavību izmantot identificētos punktus.

3. PIEKĻUVE GĀZES TIRGUM

Kopš 2017. gada Latvijā darbojās gāzes tirgus modelis, kura pamatā ir pārvades sistēmas operatora atbildība par tehniskā balansa nodrošināšanu pārvades sistēmā un kopējā balansa uzraudzību un nodrošināšanu sākot no ievades pārvades sistēmā līdz izvadei pie gāzes patērētāja, tajā skaitā, sadales sistēmā, vai izejā no pārvades sistēmas uz citu pārvades sistēmu vai krātuvi.

Lai nodrošinātu savstarpēji savienotas gāzes sistēmas efektīvu izmantošanu un veicinātu biometāna attīstību, proti, radītu biometāna ražotājiem plašākas un izdevīgākas iespējas saražoto biometānu pārdot, bija nepieciešams uzlabot gāzes tirgus modeli, padarot to elastīgāku un paverot plašākas iespējas atjaunīgo gāzu attīstībai. 2022. gada 14. jūlijā tika pieņemti Grozījumi Enerģētikas likumā, kuri noteic, ka savstarpēji savienotas sistēmas balansēšanu nodrošina dabasgāzes pārvades sistēmas operators.

Balansēšana ir sistēmas operatora organizēts process, kas nodrošina ikbrīža līdzsvaru starp sistēmā ievadīto enerģiju un no sistēmas izvadīto enerģiju. Savstarpēji savienotajā sistēmā (neatkarīgi no tā, vai tā ir gāzes sadales vai pārvades sistēma) ievadīto gāzi balansē dabasgāzes pārvades sistēmas operators, vienlaikus nodrošinot tās uzskaiti un kvalitātes kontroli. Pie ievadīšanas gāze tiek uzskaitīta un reģistrēta konkrētā sistēmas lietotāja balansēšanas portfelī. Lai nodrošinātu savstarpēji savienotā sistēmā ievadītā un no tās izvadītā gāzes apjoma balansu, tirgus dalībniekam (piem., biometāna ražotājam) ir jāslēdz balansēšanas līgumu ar dabasgāzes pārvades sistēmas operatoru vai jāslēdz līgumu par balansa atbildības nodrošināšanu ar sistēmas lietotāju, kurš ir noslēdzis balansēšanas līgumu ar dabasgāzes pārvades sistēmas operatoru.

Tas nozīmē, ka biometāna ražotājs vai nu pats slēdz balansēšanas līgumu un kļūst par sistēmas lietotāju vai sadarbojas ar kādu, kam jau šāds līgums ir noslēgts un kas jau ir sistēmas lietotājs, piemēram, esošu gāzes tirgotāju.

Pārvades sistēmas operators sadarbībā ar sadales sistēmas operatoru īsteno virtuālu gāzes reversa plūsmu, tādējādi sniedzot iespēju arī sadales sistēmā ievadītai gāzei nonākt virtuālajā tirdzniecības punktā un piedalīties vairumtirdzniecības gāzes tirgū. Biometānam nonākot vienotajā Igaunijas - Latvijas tirgus zonā (virtuālais tirdzniecības punkts), tajā darbojas masas bilances princips. Masas bilance ir tā pati gāzes bilance, kas saistīta ar balansēšanu, taču šajā gadījumā tā ir ne tikai pārvades sistēmas saņemtās un nodotās gāzes bilance, bet tajā ieskaita arī sadales sistēmā no biometāna ražotājiem nodoto biometānu, veidojot kopēju savstarpēji savienotās sistēmas, kurā ietilpst gāzes pārvades un sadales sistēma, bilanci.

Attiecīgi pēc biometāna ievadīšanas savstarpēji savienotajā gāzes sistēmā ar šo gāzi iespējams brīvi rīkoties līdzīgi kā jau esošajā dabasgāzes tirgū, piemēram, pārdot vietējam patēriņam vai nominēt piegādei uz citu valstu tirgiem.

4. TARIFI UN IZMAKSAS

Jebkuram ieejas punktam sistēmā ir vienlīdzīga tarifu pieeja un tiek piemērots ieejas tarifs starpsavienotās sistēmas vienotajā ieejas tarifu zonā. Šobrīd tarifs ir ~0,39 EUR/MWh, taču tarifs nākotnē var mainīties.

Papildu maksa no Conexus puses netiek plānota. Conexus nodrošina visas ar pieslēguma punkta izveidi, aprīkošanu un uzturēšanu saistītās izmaksas. Vienlaikus, papildu izmaksas biometāna ražotājiem var rasties, lai organizētu konteinerpārvadājumu no ražošanas vietas uz pārvades sistēmas reģionālo ievades punktu.

5. NODERĪGAS NORĀDES UZ REGULATĪVO IETVARU

- Enerģētikas likums. <https://likumi.lv/ta/id/49833>
- Ministru kabineta 2016. gada 4. oktobra noteikumi Nr. 650 “Prasības biometāna un gāzveida stāvoklī pārvērstas sašķidrinātās dabasgāzes ievadīšanai un transportēšanai dabasgāzes pārvades un sadales sistēmā”. <https://likumi.lv/ta/id/285189>
- Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas 2021. gada 25. novembra lēmums Nr. 135 “Par vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas balansēšanas noteikumu saskaņošanu”. <https://likumi.lv/ta/id/327942>
- Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas 2022. gada 4. augusta lēmums Nr. 120 “Par Vienoto dabasgāzes pārvades sistēmas lietošanas noteikumu saskaņošanu”. <https://likumi.lv/ta/id/334646>
- Ministru kabineta 2020. gada 4. februāra rīkojums Nr. 46 “Par Latvijas Nacionālo enerģētikas un klimata plānu 2021.–2030. gadam”. <https://likumi.lv/ta/id/312423>

6. IESAISTĪTO PUŠU LĪDZDALĪBA UN NĀKAMIE SOĻI

Conexus aicina visas iesaistītās puses, īpaši, potenciālos biometāna ražotājus sniegt savus priekšlikumus un komentārus par šajā dokumentā pausto, atbildot uz šī dokumenta pielikumā esošajiem jautājumiem. Viedokli, lūdzam iesniegt rakstveidā, nosūtot uz elektroniskā pasta adresi: info@conexus.lv vai pa pastu uz adresi: Stīgu iela 14, Rīgā, LV-1021, līdz 2022. gada 11. septembrim.

Conexus apkopos saņemtos komentārus un anonīmi apkopotā veidā publicēs savā mājaslapā (www.conexus.lv), publiskojot arī Conexus atbildes uz saņemtajiem jautājumiem no iesaistītajām pusēm. Papildus Conexus plāno organizēt iesaistīto pušu semināru, kurā pārrunās saņemtos komentārus un nodrošinās diskusiju par projektu.

PIELIKUMS

1. Uzņēmums / iestāde, ko pārstāvat:
2. Kontaktinformācija (vārds, uzvārds, e-pasts):
3. Lūdzam Jūs īsi norādīt viedokli par Conexus ieceri izveidot reģionālus biometāna ievades punktus, tostarp norādot vai Jums būtu interese šādus pieslēguma punktus izmantot?
4. Lūdzam norādīt aptuvenu termiņu, kad biometāna ražotne varētu būt gatava saražot biometānu un biometāna teorētisko daudzumu pārredzamā laika periodā?
5. Lūdzam iepazīties ar Conexus piedāvātajām 4 potenciālajām reģionālajām biometāna ievades punktu atrašanās vietām (šī dokumenta 2. nodaļā) un ja piedāvātās atrašanās vietas Jūs neapmierina, lūdzam piedāvāt tehniski pamatotu alternatīvo variantu.
6. Jūsu jautājumi vai citi komentāri par šajā dokumentā pausto.